

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

_____ М.А.Лепський

« 1 » вересня 2018 р.

•

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
спеціальності 052 – Політологія

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Кіндратець Олена Миколаївна, д.політ.н., професор, професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «31» серпня 2018 р.
Завідувач кафедри політології
_____ Є.Г. Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від «31» серпня 2018 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
_____ О.С. Маліновська

2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Розділів - 2	Спеціальність 052 – Політологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		2 -й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,9 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: магістерський	22 год.	год.
		Семінарські	
		10 год.	- год.
		Самостійна робота	
		88 год.	год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Етнонаціональна політика в сучасній Україні» полягає в науковому осмисленні студентами вітчизняної етнонаціональної політики, національного питання та національних прав людини, політико-правового закріплення демократичного розвитку української етнічної нації, забезпечення прав етнічних меншин, національно-культурного розвитку, толерантності в етнонаціональній сфері, вирішення проблем імміграції, сучасних міграційних процесів та міжнаціональних відносин в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етнонаціональна політика в сучасній Україні» є: формування компетентності у студентів, ознайомлення із особливостями етнонаціональної політики, першими кроками втілення етнополітики, суперечливістю етнонаціональної політики в УРСР, стратегією етнонаціонального розвитку незалежної України; з'ясуванні особливостей етнонаціональної сфери в сучасній Україні, етномультикультуралізму, толерантності, міграційних процесів на теренах нашої держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: зв'язок між проблемами сьогодення та минулого, володіти спеціальними знаннями з інтерпретації колонізації, деколонізації, сучасності, постмодернізму та глобалізації. вміти: самостійно одержувати й використовувати отримані поглиблені знання з теоретичного курсу; організовувати власну навчальну та науково-дослідну діяльність, самостійно ставити конкретні завдання наукових досліджень, фахово тлумачити головні терміни; критично аналізувати й обговорювати проблеми, пов'язані з дослідженням етнонаціональної політики України.

Згідно з вимогами освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

загальні компетентності:

- соціально-особистісні компетенції: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей, здатність навчатися, здатність до критики й самокритики, адаптивність і комунікабельність, організованість та дисциплінованість;
- загальнонаукові компетенції: базові уявлення про основи філософії й етики, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; знання вітчизняної історії та культури й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;
- інструментальні компетенції: здатність до науково-дослідницької роботи, здатність до роботи в команді, здатність до аналізу та синтезу загальнонаукової інформації, здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою.

спеціальні предметні компетентності: здатність аналізувати і використовувати різні джерела інформації для проведення ґрунтовних аналітичних та практичних досліджень; здатність володіння методами аналітичної роботи; здатність оцінювати параметри суспільно-політичних криз.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Етнонаціональна політика сучасної України» пов'язана з дисципліною «Політологія», тому, що в процесі вивчення політології формуються основні загальнокультурні компетенції, спрямовані на формування культури соціально-гуманітарного мислення, здатності до аналізу функціонування різних підсистем суспільства; з курсом «Соціологія» в аспекті вивчення етносоціальної структури суспільства; з курсом «Сучасні теорії демократії» в аспекті вивчення принципів та механізмів реалізації сучасної демократії.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Сутність та особливості етнонаціональної політики.

Тема 1. Поняття, зміст і особливості етнонаціональної політики.

Науковий термін «етнонаціональна політика». Співвідношення та взаємообумовленість таких понять, як «політика», «влада», «держава», «державне управління» та «етнонаціональна політика». Зміст етнонаціональної політики та її особливості. Антидемократична етнонаціональна політика. Тоталітарна етнонаціональна політика. Авторитарна етнонаціональна політика, її мета, методи. Демократична етнонаціональна політика. Мета, ознаки ліберальної етнонаціональної політики. Напрямки теоретичних розробок щодо національного питання. Право національного самовизначення.

Тема 2. Функції, принципи та суб'єкти етнонаціональної політики.

Основні функції демократичної етнонаціональної політики. Загальні, універсальні, фундаментальні принципи демократичної етнонаціональної політики, визнані міжнародним правом (документи ООН, ЮНЕСКО, МОП, ОБСЄ та ін.) та апробовані багатьма західними країнами: принцип рівноправності, право на самовизначення, принцип суверенітету, принцип невтручання у внутрішні справи держав, принцип територіальної цілісності, принцип гармонізації індивідуальних прав людини та групових, колективних прав етнонаціональних спільнот. «Політизована етнічність», провідний суб'єкт етнонаціональної політики, етнополітична поведінка суб'єкта етнонаціональної політики – етноспільноти в цілому, форми етнополітичної діяльності нації-держави, засади політики у сфері міжнаціональних відносин. Головна мета та зміст державної етнонаціональної політики України. Система організаційної структури управління національною сферою.

Тема 3. Етнонаціональні відносини в поліетнічній державі.

Специфіка етнонаціональних відносин. Вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на етнонаціональні відносини. Етнічне розмежування та етнічне згуртування. Емпіричні референти стану міжетнічних відносин: поширеність міжетнічних контактів та підстави, на яких вони виникають, їхній добровільний або примусовий характер; факти дискримінації, ущемлення прав та інтересів окремих, наявність та розповсюдженість зіткнень, конфліктів між

представниками різних етносів. Етнічні стереотипи та етнічні установки. Виявлення конфліктного потенціалу міжетнічних відносин. Типологія міжетнічних відносин за їх суб'єктами. Інтереси нації, етнічних меншин. Причини зіткнення етнічних та національних інтересів. Конфлікт інтересів всередині етнічних меншин. Захист етнічних та національних інтересів як головне завдання етнонаціональної політики.

Тема 4. Становлення етнонаціональної політики в Україні

Перші кроки втілення етнонаціональної політики в УНР. Перший законодавчий акт Центральної Ради в галузі етнополітики - I Універсал. Програма діяльності УНР у сфері міжнаціональних відносин. IV Універсал Центральної Ради. Підвалини формування політики у сфері регулювання міжетнічних відносин у період існування Української Народної Республіки.

Новий напрям і зміст етнополітики в кінці 1920-х – на початку 1930-х рр. Кардинальні зміни в національній політиці, пов'язані з остаточним оформленням у СРСР командно-адміністративної системи. Сталінська національна політика. Голодомор 1932-1933 рр. Суперечливість етнонаціональної політики УРСР.

Розділ 2. Етнонаціональна політики в сучасній Україні.

Тема 5. Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України.

Причини, що обумовлюють необхідність формування державної етнонаціональної політики України. Основні напрямки державної етнонаціональної політики України. Механізм реалізації етнонаціональної політики. Зміст «Концепції державної етнонаціональної політики». Пріоритети етнонаціональної політики. Актуальні проблеми етнонаціонального розвитку в Україні.

Тема 6. Особливості етнонаціональних відносин в Україні

Напрями та особливості етнополітики в Україні. Поняття «національна більшість», «етнічні меншини». Етнодемографічний склад населення України. Найчисельніші етнospільноти в Україні. Етнічний склад українців у XX ст. Зміни національного складу населення України: західні і центральні області України, південно-східні області. Етномовний склад населення України.

Тема 7. Політико-правова база та засади етнонаціональної політики України.

Створення політико-правової бази етнонаціональної політики в Україні. Закріплення концептуальних засад української етнонаціональної політики в Декларації про державний суверенітет України, Акті проголошення незалежності України та Конституції України. Закони України, що регулюють етнонаціональні відносини. Застосування в національному законодавстві та на практиці міжнародного досвіду. Головна ідея українських правових актів в сфері етнонаціонального розвитку.

Тема 8. Толерантність в етнонаціональній сфері.

Толерантність як загальнолюдська цінність. Зростання актуальності проблеми толерантності в умовах глобалізації. Реалізація принципу толерантності на державному рівні. Толерантність в етнонаціональній сфері. Визначення понять «міжетнічна толерантність», «міжнаціональна толерантність». Основні прояви нетолерантності в етнонаціональній сфері. Толерантність як індіферентність до етнічних відмінностей. Толерантність в етнонаціональній політиці. Практична цінність ідеї толерантності. Соціально-психологічні механізми формування толерантних стосунків між етнічними групами.

Тема 9. Етномультикультурність в Україні.

Термін «етномультикультуралізм». Забезпечення корінними народами та етноменшинами свого права на збереження і розвиток власної національної культури, рідної мови, національних традицій. Шляхи реалізації права на національно-культурний розвиток в Україні. Проблеми та дискусії щодо реалізації політики етномультикультурності в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі			I.З.	усього	у тому числі		
		л	сем	сам. робота			л	сем	сам.робта
					I.З.				I.З.
1	2	3	4	5		6	7	8	9
Розділ 1. Сутність та особливості етнонаціональної політики.									
Тема 1. Поняття, зміст і особливості етнонаціональної політики.	15	4	2	9					
Тема 2. Функції, принципи та суб'єкти етнонаціональної політики.	11	2		9					
Тема 3. Етнонаціональні відносини в поліетнічній державі.	14	2	2	10					
Тема 4. Становлення етнонаціональної політики в Україні	12	2		10					
Разом за розділом	52	10	4	38					
Розділ 2. Етнонаціональна політика в сучасній Україні.									
Тема 5. Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України.	12	2		10					
Тема 6. Особливості етнонаціональних відносин в Україні	18	4	4	10					
Тема 7. Політико-правова база та засади етнонаціональної політики України	12	2		10					
Тема 8. Толерантність в етнонаціональній сфері.	12	2		10					
Тема 9. Етномультикультурність в Україні.	14	2	2	10					
Разом за розділом	68	12	6	50					
Усього годин:	120	22	10	88					

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття, зміст і особливості етнонаціональної політики.	4
2.	Функції, принципи та суб'єкти етнонаціональної політики.	2
3.	Етнонаціональні відносини в поліетнічній державі.	2
4.	Становлення етнонаціональної політики в Україні	2
5.	Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України.	2
6.	Особливості етнонаціональних відносин в Україні.	4
7.	Політико-правова база та засади етнонаціональної політики України	2
8.	Толерантність в етнонаціональній сфері.	2

9.	Етномультікультурність в Україні.	2
Разом:		22

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття, зміст і особливості етнопонаціональної політики.	2
2.	Етнопонаціональні відносини в поліетнічній державі.	2
3.	Особливості етнопонаціональних відносин в Україні.	4
4.	Етномультікультурність в Україні.	2
Разом:		10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття, зміст і особливості етнопонаціональної політики.	9
2.	Функції, принципи та суб'єкти етнопонаціональної політики.	9
3.	Етнопонаціональні відносини в поліетнічній державі.	10
4.	Становлення етнопонаціональної політики в Україні	10
5.	Стратегія етнопонаціонального розвитку незалежної України.	10
6.	Особливості етнопонаціональних відносин в Україні.	10
7.	Політико-правова база та засади етнопонаціональної політики України	10
8.	Толерантність в етнопонаціональній сфері.	10
9.	Етномультікультурність в Україні.	10
Разом:		88

8. Види контролю і система накопичення балів

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з дисципліни «Політична філософія сучасності» включає:

Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретних завдань.

Критерії оцінювання відповідей на семінарських заняттях (0-5 балів):

- 5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;
- 4 бали – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;
- 2-3 бали – поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел;
- 1 бал – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять;
- 0 балів – відсутність відповіді.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення тематичного розділу у вигляді контрольної роботи або тестування.

Критерії оцінювання контрольних робіт (0-10 балів):

- 10 - 9 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма джерелами, аргументованість відповіді, демонстрування власної авторської позиції, логічний виклад матеріалу;
- 8 - 7 балів – відповідь змістовна, аргументована, матеріал викладений логічно, але відсутня авторська позиція;
- 6 - 5 балів – матеріал викладений достатньо, але повністю не обґрунтований, відповідь не має аналітичного характеру, є деякі неточності;
- 4 - 3 балів – поверховий виклад матеріалу, є значні неточності;

- 2 - 1 балів – короткий поверховий виклад матеріалу, помилкові визначення понять, нелогічна відповідь;
- 0 балів - відповідь відсутня.

Критерії оцінювання тестових завдань:

- тестові завдання передбачають вибір одного варіанту відповіді.
- кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів.

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного і підсумкового контролю

№ п/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Результат
1.	Семінарське заняття	5	6	30
2.	Контрольна робота	9	2	18
3.	Самостійна робота	2	6	12
4.	залік	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Залік	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
Форми роботи	Кількість балів	Форми роботи	Кількість балів		
1. Відповідь на семінарському занятті	15	1. Відповідь на семінарському занятті	15		30
2. Самостійна робота	6	2. Самостійна робота	6		12
3. Контрольна робота	9	3. Контрольна робота	9		18
Разом	30	Разом	30		60
				40	100

Розподіл балів, які студенти отримують на заліку

№ п/п	Вид завдання	Коефіцієнт	Кількість завдань	Результат
1.	Теоретичне питання	10	2	20
2.	Практичне завдання	5	2	10
3.	Тести	1	10	10
Підсумковий бал				40

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	

E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Калініченко В. В., Рибалка І. К. Історія України. ч. III: 1917-2003 р.: підручник. Харків: ХНУ, 2004. 628 с.
2. Коршук, Р.М. Етнополітологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ Київ: Алерта, 2011. 200 с.
3. Куць О. М. Етнополітологія: навч. посіб. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2005. 280 с.
4. Нельга, О.В. Українська етносоціологія : навч. посіб. для виклад. і студ. фак-тів соціолог. вищ. навч. закл. Ч. 1. Київ : ДП "Видавничий дія "Персонал", 2015, 538 с.
5. Оніщенко І.Г. Основи етнодержавознавства: навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 168 с.
6. Основи етнодержавознавства: підручник /за ред. Ю.І. Римаренка. Київ: Либідь, 1997. 656 с.
7. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади: підручник. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.
8. Субтельний О. Україна: Історія: підручник / пер. з англ. Ю. І. Шевчука. Київ: Либідь, 1993, 720 с.

Додаткова:

1. Абетка етнополітолога / Ю. Римаренко та ін.; Т. 2. Київ : Школяр, 1996. 236 с.
2. Вавринчук, М.П. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України на етапі сучасного державотворення : монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 288 с.
3. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичний супровід управлінських рішень з реалізації державної етнонаціональної політики. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2009. Вип. 23. С. 139-155.
4. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму : історія і сьогодення /наук. ред. О.М. Сич : матер. V всеукр. наук. конф. з міжнар. участю (Івано-Франківськ, 14-15 червня 2013 р.) Івано-Франківськ : Місто НВ. 258 с.
5. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості: монографія. / М. Панчук та ін. Київ: Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. 396 с.
5. Зварич, І.Т. Етнополітика в Україні: регіональний контекст : монографія. Київ : Дельта, 2009. 320 с.
6. Нагорна Л.П. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань: монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. 272 с.
7. Надолішній П. І. Етнонаціональний фактор адміністративної реформи в Україні: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Київ: УАДУ, 1998. 264 с.
8. Панчук М., Бекірова, В. Ганкевич, О. Галенко, Т. Горбань. Крим в етнополітичному вимірі : монографія. Київ : Світогляд, 2005. 533с.
9. Якубова, Л.Д. Етнонаціональна історія Донбасу: тенденції, суперечності, перспективи в світлі сучасного етапу українського націотворення Київ : Інститут історії України НАН України, 2014. 109 с.

Інформаційні ресурси:

1. Асланов С. Етнополітичний конфлікт (гібридна війна на Сході України) як наслідок регіональної етнонаціональної політики. Віче. 2015. № 14. С. 2-4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_14_2(дата звернення: 10.09.2018).
2. Асланов С. А. Теоретико-методологічні засади державної етнонаціональної політики в Україні та в деяких зарубіжних країнах: окремі політико-правові аспекти Актуальні проблеми державного управління. 2008. № 2. С. 304-309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2008_2_40 (дата звернення: 10.09.2018).
3. Бондаренко, Г. Українська етнокультура в контексті глобалізаційних викликів. К.: ІМФЕ ім.М.Т.Рильського НАН України, 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi51/0039708.pdf> (дата звернення: 10.09.2018).
4. Гопич М. К. Сучасні аспекти реалізації етнонаціональної політики в Україні органами місцевого самоврядування. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 4. С. 3-5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2013_4_3 (дата звернення: 10.09.2018).
5. Донбас в етнополітичному вимірі авт. кол.: В. Котигоренко (кер.) та ін. : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi55/0040912.pdf> (дата звернення: 10.09.2018).
6. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні редкол.: О. О. Рафальський (голов.), В. Войналович, Л. Нагорна: монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2017 URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi57/0041882.pdf> (дата звернення: 10.09.2018).
7. Кривицька, О.В. Демаркаційні лінії в етнополітичному просторі України : монографія. Київ :ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi55/0040910.pdf> (дата звернення: 10.09.2018).
8. Горішна Н. Політика українізації в УРСР – засіб етнонаціональної мобілізації. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. 2014. Вип. 1(1). С. 49–55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ist_2014_1\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ist_2014_1(1)_13)(дата звернення: 10.09.2018).
9. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичний супровід управлінських рішень з реалізації державної етнонаціональної політики. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2009. Вип. 23. С. 139-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2009_23_12 (дата звернення: 10.09.2018).
10. Іщенко І. Етнонаціональна політика в контексті управління нестабільністю суспільства. Гілея: науковий вісник. 2014. Вип. 83. С. 349-354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_83_94(дата звернення: 10.09.2018).
11. Куц Ю. О. Етнонаціональна політика України – головний напрям управління етнонаціональною сферою. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2000. № 12(1). С. 256-260. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12\(1\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12(1)_53)(дата звернення: 10.09.2018).
12. Кушніренко О. Г. Проблемні питання реалізації конституційних засад етнонаціональної політики. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. 2014. № 1106, вип. 17. С. 41-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2014_1106_17_12(дата звернення: 10.09.2018).
13. Липчук О. І. Етнонаціональна політика в Україні: механізм вдосконалення етнонаціональних відносин. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. - Т. 20, вип. 22(3). С. 107-112. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2012_20_22\(3\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2012_20_22(3)_24)(дата звернення: 10.09.2018).
14. Матієнко А. В. Особливості етнонаціональної політики СРСР. Актуальні проблеми політики. 2014. Вип. 51. С. 469-476. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2014_51_59(дата звернення: 10.09.2018).

15. Овчаренко В. Становлення і особливості функціонування управлінської мережі державної етнонаціональної політики в сучасній Україні. Етнічна історія народів Європи. - 2012. Вип. 38. С. 90-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2012_38_17 (дата звернення: 10.09.2018).
16. Пекарчук В. М. Державна етнонаціональна політика як чинник відродження і розвитку культур етноменшин України (1990–2000-і роки). Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2013. Вип. 36. С. 203-206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2013_36_35 (дата звернення: 09.09.2018).
17. Решетніков Ю. Є. Актуальні питання реалізації державної етнонаціональної політики України. Державне управління: теорія та практика. 2014. - № 1. С. 5-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_1_3 (дата звернення: 09.09.2018).
18. Роздайбіда Л. Етнонаціональні процеси у формуванні державної політики України. Українознавчий альманах. 2011. Вип. 5. С. 209-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2011_5_69 (дата звернення: 09.09.2018).
19. Семікін М. Стан та проблеми реалізації етнонаціональної державної політики щодо вивчення та збереження рідних мов (на прикладі національних меншин Запорізької області). Українознавчий альманах. 2012. - Вип. 9. С. 353-355. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_9_101 (дата звернення: 11.09.2018).
20. Сичова М. Розвиток та значення міжетнічної толерантності в стратегії державної етнонаціональної політики. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2010. Вип. 2. С. 253-259. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2010_2_35 (дата звернення: 10.09.2018).
21. Халавка Т. Б. Визначення дефініції "національна меншина" як об'єкта державної етнонаціональної політики. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 4. С. 104-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2013_4_19 (дата звернення: 15.09.2018).

Погоджено _____
відділ з навчальної роботи
«_____» _____